

intangible

Digitizing Intangible Cultural Heritage

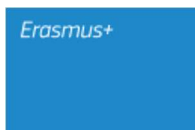
2021-1-RO01-KA220-VET-000034794

Rezultatul 1 :

Raport sintetic privind situația din țările proiectului

Co – finanțat de Uniunea Europeană. Părerile și opiniile exprimate sunt totuși exclusiv ale autorului(ilor) și nu reflect în mod necesar pe cele ale Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici EACEA nu pot fi considerate responsabile în acest sens.

DIGITIZAREA PATRIMONIULUI CULTURAL IMATERIAL. DE LA CONTEXTUL GENERAL LA CEL SPECIFIC ȚĂRILOR IMPLICATE ÎN PROIECT: CROAȚIA, CIPRU, GRECIA, ROMÂNIA

Cultura trebuie să fie accesibilă și, în consecință, să folosească maniere noi și inventive pentru a implica publicul. De aceea, digitizarea patrimoniului cultural a devenit abordarea principală utilizată în timpul pandemiei și este din ce în ce mai importantă pentru Europa zilelor noastre și pentru coeziunea acesteia. Acest fenomen de digitizare a patrimoniului a transformat resursele culturale ale Europei în puncte de trecere decisive către economia digitală. Având în vedere importanța patrimoniului și culturii pentru coeziunea și economia din spațiul european, specialiștii din domeniu au nevoie de abilități și competențe digitale corespunzătoare pentru a face față ritmului rapid al avansului specific inovației.

Cele mai importante îndrumări cu privire la digitizarea patrimoniului cultural imaterial (PCI) se regăsesc în *Textele de bază ale Convenției internaționale pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial* (UNESCO, 2003), document de referință pentru toți specialiștii din domeniu. Spre deosebire de obiectele de patrimoniu material, patrimoniul imaterial este cumva volatil, lipsit de palpabilitate, în același timp, însă, fiind la fel de material, la fel de important. Această particularitate face din PCI un domeniu și mai provocator, și de aceea este atât de necesară utilizarea metodelor de digitizare pentru conservarea sa.

În prezent, progresul tehnologic furnizează instrumente de digitizare și de digitalizare ușor de folosit; pentru a valorifica avantajele aduse de revoluția digitală, țările din întreaga lume pun în practică planuri generale de digitizare în diferite sectoare. Deși nu se bucură de aceeași recunoaștere în toate regiunile geopolitice, patrimoniul cultural reprezintă un domeniu important ce angrenează astfel de strategii naționale. Un motiv important pentru a digitiza patrimoniul cultural este pericolul pierderii, ce reprezintă și motivația inițială și constantă a întregii filosofii UNESCO de conservare a patrimoniului cultural. Atât patrimoniul cultural material, cât și cel imaterial, de importanță națională și universală, trebuie pus sub protecție, deoarece reprezintă o resursă fragilă, ce este afectată de timp, de dezastre naturale sau de dezastre provocate de om. Natura fragilă înglobată de patrimoniul cultural și posibilitățile

existente pentru stocarea virtuală a acestuia pentru viitor au furnizat o motivație serioasă pentru inițierea de programe naționale de digitizare a patrimoniului cultural.

Din punctul de vedere al instrumentelor generale, aproape globale, de administrare la nivel național a implementării digitizării PCI, cel mai important este sistemul de inventare naționale. Acestea au o puternică valoare instituțională, normativă și chiar politică, întrucât reprezintă o cerință a Convenției UNESCO din 2003. Aceste inventare trebuie să reflecte diversitatea patrimoniului cultural imaterial existent pe teritoriul respectivului stat, iar comunitățile, grupurile și ONG-urile relevante ar trebui să participe inclusiv la inventariere. În ultimii ani, mecanismul Convenției UNESCO din 2003 a încercat să identifice modalități mai bune de comunicare interculturală, de promovare a activităților de salvagardare din întreaga lume și de generare a unei implicări mai directe a oamenilor și comunităților în implementarea Convenției. O soluție propusă pentru îndeplinirea acestui obiectiv, dezbătută recent, este crearea unei platforme online pentru împărtășirea și diseminarea experienței acumulate la nivel național în procesul de salvagardare. Crearea platformei online ar beneficia de toate avantajele comunicării digitale: o participare mai largă a comunităților deținătoare de patrimoniu, în afară de comunicarea oficială realizată de stat; schimb nelimitat și direct de informații despre PCI; utilizarea tehnologiei larg accesibile; vizibilitate îmbunătățită a listelor Convenției UNESCO din 2003.

*

CROAȚIA

Republica Croația a implementat o abordare activă în ceea ce privește valorificarea, inventarierea, documentarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial prin intermediul instituțiilor culturale și al organismelor publice. Ratificarea Convenției UNESCO pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial în 2005 este considerat momentul de referință, pornind de la care patrimoniul imaterial a beneficiat de un rol mult mai important în politicile naționale. Ministerul Culturii și Presei al Republicii Croația este organismul central de punere în aplicare a Convenției din 2003 și a înscris până în prezent peste 160 de bunuri culturale imateriale în Registrul bunurilor culturale din Republica Croația, dintre care 17 au fost incluse în trei liste UNESCO ale patrimoniului cultural imaterial al umanității. Dosarele înscrise sunt rezultatul colaborării dintre Ministerul Culturii și Presei, mai precis Direcția pentru Protecția Patrimoniului Cultural și Serviciul UNESCO, Comisia Croată pentru UNESCO, Comisia pentru Patrimoniu Imaterial, și experți din diferite instituții științifice și păstrători ai acestor tradiții.

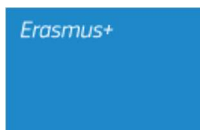
Erasmus+

Ministerul îndeplinește sarcini administrative și de altă natură cu privire la: cercetarea, examinarea, monitorizarea și promovarea patrimoniului cultural, înregistrarea și depunerea dosarelor de înscriere; serviciul central de informare și documentare; determinarea caracteristicilor bunurilor culturale protejate; stabilirea măsurilor pentru definirea programelor de nevoi publice în segmentul culturii din Republica Croația; îngrijirea, armonizarea și supervizarea programelor de finanțare legate de protecția patrimoniului cultural; înființarea și supervizarea instituțiilor responsabile de activitatea persoanelor juridice și fizice implicate în restaurarea, conservarea și în realizarea altor sarcini ce privesc protecția patrimoniului cultural; asigurarea condițiilor pentru educarea și formarea profesioniștilor în vederea îndeplinirii sarcinilor din domeniul protecției patrimoniului cultural; definirea scopului, a cerințelor referitoare la utilizarea bunurilor culturale și la gestionarea bunurilor culturale în conformitate cu reglementările; definirea condițiilor speciale de construcție necesare pentru protecția patrimoniului cultural; îndeplinirea sarcinilor de inspecție cu privire la protecția patrimoniului cultural.

La inițiativa și în acord cu Comisia Croată pentru UNESCO, în 2002 a fost înființată prima Comisie specială pentru patrimoniul cultural imaterial în cadrul Ministerului Culturii. Aceasta este formată din etnologi, colaboratori externi din institute științifice, din facultăți și din muzee, experți în patrimoniul cultural tradițional croat. Sarcina Comisiei este să propună măsuri pentru protejarea, conservarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial, cum ar fi selectarea, analizarea și pregătirea propunerilor de includere a bunurilor culturale imateriale în Registrul bunurilor culturale din Republica Croația. Comisia prezintă ministrului culturii și presei programele și propunerile adoptate.

În fiecare an, prin apeluri publice, Ministerul Culturii și Presei susține un șir de activități menite să asigure includerea pe termen lung a patrimoniului imaterial în educația formală și nonformală, proiecte de dezvoltare, de aprovizionare coerentă a pieței cu produse tradiționale, diverse activități de cercetare și de documentare, planuri de dezvoltare durabilă, dezvoltarea de abordări creative în ceea ce privește patrimoniul etc. Acest proces ia în considerare, de asemenea, necesitatea și nevoia de a implica ansamblul constituit din diversele sectoare și din toate tipurile de organisme sociale într-o varietate de activități de planificare și de implementare a măsurilor de protecție; conservarea patrimoniului cultural imaterial în Croația se realizează în mod sistematic și la fiecare nivel profesional, cu participarea activă a comunităților locale, municipale și regionale, precum și a părților interesate relevante.

Programele de învățământ superior în domeniile asociate gestionării și salvărdării PCI sunt oferite de Universitatea din Zagreb, Facultatea de Științe Umaniste și Sociale din Zagreb, Departamentul de Etnologie și Antropologie Culturală; Universitatea din Zagreb, Facultatea de Studii Croate; Universitatea Zagreb din Zadar, Departamentul de Etnologie și Antropologie etc.

Deoarece, printre obiectivele Convenției UNESCO din 2003, se numără sensibilizarea publicului cu privire la însemnătatea și fragilitatea patrimoniului imaterial, expus la diverse influențe socio-istorice ce îi pot cauza dispariția, au fost organizate mai multe expoziții cu scopul de a prezenta patrimoniul cultural imaterial din Croația aflat pe listele UNESCO drept o contribuție foarte valoroasă la conservarea patrimoniului cultural imaterial. În cadrul proiectului „e-Cultura - Digitizarea patrimoniului cultural”, cofinanțat în cadrul Programului Operațional Competitivitate și Coeziune 2014-2020 din Fondul european pentru dezvoltare regională, a fost creat Ghidul pentru digitizarea patrimoniului cultural. Ministerul Culturii și Presei a implementat proiectul în cooperare cu Radioteleviziunea Croată și cu statul croat. Scopul Ghidului pentru digitizarea patrimoniului cultural este de a stabili și încuraja o abordare sistematică și uniformă care să fie folosită de instituțiile culturale în domeniul digitizării materialelor și de a crea norme și prevederi unice și armonizate în ceea ce privește procesul de digitizare și parametrii acestuia.

Exemple de proiecte de digitizare din Croația:

Arhiva Națională de Stat a Croației – Arhivele Croației se află într-un proces continuu de digitizare a registrelor esențiale și a altor înregistrări cu scopul de a le pune la dispoziție prin arhiva digitală online ARHiNET (Registrul Național Central al Fondurilor și Colecțiilor Arhivistice din Republica Croația). ARHiNET reprezintă evidența națională centrală a materialelor de arhivă păstrate de Arhivele de Stat Croate. Registrul online este parte integrantă a sistemului ARHiNET și permite accesul la datele din sursele arhivistice care se păstrează în arhiva de stat, în alte arhive și în alte instituții deținătoare de materiale de arhivă.

Institutul de Cercetări Etnologice și Folclorice este un centru de cercetare științifică în domeniile etnologie, antropologie culturală, folclorică, etnomuzicologie și în alte domenii similare, cu accent pe cercetarea critică interdisciplinară și transdisciplinară a culturii, incluzând pe deplin aspecte și articulații tradiționale, populare, cotidiene și de altă natură. Institutul dispune de o bogată bibliotecă și colecție de materiale etnografice, unde sunt păstrate o serie de colecții de manuscrise, înregistrări audio și video, fotografiile și filme. Activitatea Institutului cuprinde:

cercetări empirice și teoretice; colectarea și prelucrarea critică a datelor și asigurarea disponibilității acestora; scrierea, prezentarea la întâlniri și publicarea lucrărilor științifice și profesionale; participarea la proiecte educaționale; publicarea parțială a materialului pregătit, în format tipărit și electronic și pe CD-uri și DVD-uri; serviciile bibliotecii specializate etc. Prin intermediul depozitului său digital, Institutul de Etnologie și Folclor se ocupă de o colecție unică de documente (text, partituri, audio, video, foto) referitoare la cultura și societatea tradițională și contemporană prin serviciul de documentare. Fișierele sunt disponibile online pentru cercetători și pentru alți utilizatori prin intermediul platformei digitale - depozit (dief.eu), ce a fost constituită cu scopul de a conecta instituții similare și de a asigura schimbul simplu de date.

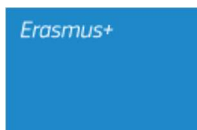
Proiectul „Digitalizarea patrimoniului cultural” - portalul eKultura a fost dezvoltat în cadrul proiectului eKultura „Digitalizarea patrimoniului cultural”, finanțat din Fondul european de dezvoltare regională în cadrul Programului Operațional „Competitivitate și Coeziune 2014-2020”. Proiectul este implementat de Ministerul Culturii și Presei în cooperare cu instituțiile partenere: Arhivele de Stat Croate, Radioteleviziunea Croată, Muzeul de Arte și Meșteșuguri și Biblioteca Națională și Universitară din Zagreb. Scopul proiectului este de a contribui la o mai mare utilizare a tehnologiilor informației și comunicațiilor în comunicarea dintre cetățeni și administrația publică, prin crearea unui sistem informatic pentru coordonarea comunicării și prin dezvoltarea unei soluții software centrale în sectorul patrimoniului cultural (<https://ekultura.hr/>).

ICARUS CROAȚIA este o asociație non-profit dedicată cercetării patrimoniului istoric, promovării accesibilității surselor arhivistice prin tehnologii moderne și dezvoltării cooperării interinstituționale și internaționale în domeniul activităților culturale, științifice și profesionale. Unul dintre proiectele implementate recent de ICARUS a fost BoostDigiCulture - Un cadru durabil pentru îmbunătățirea perfecționării digitale a profesioniștilor adulți din domeniul culturii (2022-2023).

*

CIPRU

Republica Cipru a ratificat Convenția în 2006. Comisia Națională pentru UNESCO din Cipru a fost înființată ca rezultat direct al implementării Convenției. Organizația, în colaborare cu alți actori guvernamentali și neguvernamentali, se ocupă de arhivare și de alte materiale conexe.

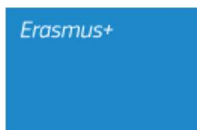
Comisia Națională a Ciprului pentru UNESCO este organismul creat special pentru aceste sarcini. Colaborează cu Departamentul Servicii Culturale din cadrul Ministerului Educației, Culturii, Sportului și Tineretului din Cipru și cu Centrul de Cercetare din Cipru. Există, de asemenea, o serie de organizații neguvernamentale care desfășoară aceste activități separat, dar comunică cu organismele guvernamentale (precum Muzeul Municipal Leventis, Muzeul de Artă Populară sau Serviciul de Meșteșuguri din Cipru).

Există un inventar gestionat de Centrul de Cercetare din Cipru; acesta permite instituțiilor guvernamentale și neguvernamentale să creeze înregistrări în inventar. Totodată, permite oportunitatea de a reflecta asupra posibilelor nominalizări pentru Lista reprezentativă UNESCO a PCI al umanității. Pagina de internet s-a confruntat cu probleme anterior și s-au primit critici în acest sens. A fost îmbunătățită substanțial (<http://www.unesco.org.cy/>).

În 2013, Universitatea de Tehnologie din Cipru a înființat Laboratorul de Cercetare a Patrimoniului Digital având un obiectiv extrem de important: cercetarea digitizării, documentării, arhivării și promovării patrimoniului cultural material și imaterial din Cipru. În prezent, Laboratorul de Cercetare a Patrimoniului are calitatea de coordonator pentru trei programe europene de cercetare importante și participă ca partener la alte cinci inițiative la fel de însemnate.

Activitatea de cercetare a institutului se axează pe patru arii tematice: înregistrarea, accesul, gestionarea și conservarea bunurilor de patrimoniu cultural. Enumerăm câteva exemple: colaborări în scopul cercetării utilizării și a impactului digitizării în domeniul conservării patrimoniului cultural și a memoriei trecutului; metode pentru digitizarea 2D/3D a patrimoniului cultural, cum ar fi dezvoltarea de sisteme, baze de date la scară largă, reprezentări virtuale, vizualizări 3D; digitizarea înregistrărilor audiovizuale; standardele patrimoniului cultural digital; managementul și memoria informațiilor; îmbogățirea semantică a artefactelor, codificarea metadatelor, raționament și inferență; operarea cu tehnologiile interactive ce permit interacțiunea utilizatorului cu conținutul; dezvoltarea de noi aplicații și mash-up-uri pornind de la seturile existente de informații și de date; găzduirea de noi proiecte de cercetare; organizarea de activități, evenimente, seminarii și conferințe pentru a discuta noul potențial de cercetare fundamentală; utilizarea și reutilizarea colecțiilor digitizate.

După ce inventarul PCI a prins contur, au existat inițiative publice (atât din partea ONG-urilor, cât și din partea persoanelor fizice și comunității) pentru realizarea de noi dosare care să fie

prezentate la UNESCO. În plus, comunitățile sunt direct implicate în activitățile privind PCI, atât din perspectiva turismului, cât și a vieții lor cotidiene. Exemple de proiecte locale de diseminare, comercializare, hibridizare, eliminare a decalajului dintre inițiativele științifice și cele ale micilor comunități, arhive digitale ale familiei/comunității: [http://www.unesco.org.cy/Programmes-Intangible Cultural Heritage of Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,EN](http://www.unesco.org.cy/Programmes-Intangible-Cultural-Heritage-of-Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,EN).

Exemple de proiecte de digitizare PCI în Cipru:

Muzeul Dansului Virtual – Dansuri populare

<http://andreasaristidou.com/CYdigitization.html>

Centrul Imagistic pentru Arheologie și Patrimoniu Cultural – Tablouri, fotografii

<https://www.cyi.ac.cy/index.php/education/phd-programs/digital-cultural-heritage.html>

SCHEDAR - Salvagardarea patrimoniului cultural prin intermediul realității augmentate

<http://digiphotolab.survey.ntua.gr/?project=terpsichore-transforming-intangible-folkloric-performing-arts-into-tangible-choreographic-digital-objects>

Patrimoniul cultural digital – Centrul Imagistic pentru Arheologie și Patrimoniu Cultural

<https://castorc.cyi.ac.cy/research/digital-cultural-heritage>

V-MusT.net: Rețeaua Transnațională a Muzeelor Virtuale

<https://www.cyi.ac.cy/index.php/starc/research-information/completedprojects/v-must-net-virtual-museum-transnational-network.html>

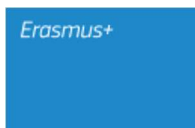
Profil de aplicație de metadate pentru descrierea la nivel de colecție a resurselor folclorice digitale

<https://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/10797/13715>

- utilizare publică și creativă a metadatelor patrimoniului cultural imaterial (favorizată, de exemplu, de recente constrângeri cauzate de COVID-19):

[http://www.unesco.org.cy/ProgrammesIntangible Cultural Heritage of Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,EN](http://www.unesco.org.cy/ProgrammesIntangible-Cultural-Heritage-of-Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,EN)

- expoziții cu elemente de PCI (expoziții etnografice) în spațiul digital sau expoziții convenționale ce utilizează și resurse digitale (expoziții multimedia), rolul mediilor digitale în muzeele etnografice:

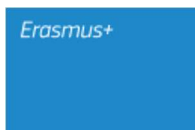

<https://www.visitcyprus.com/index.php/en/discovercyprus/rural/museums-galleries;>
<http://foodmuseum.cs.ucy.ac.cy/web/guest/home;>
https://www.instagram.com/explore/locations/274150229/cyprus-museum/?utm_source=igembed&ig_rid=3a5f0110-f6a8-492f-8312-016711b8bf8f&ig_mid=4F528131-8F88-4BBD-9F95-FB56313B029E;
<https://www.instagram.com/cyprusfolkartmuseum/>

EIKONOLOGION: are rolul de depozit digital al comorilor naturale și culturale din Cipru. Cercetătorii și studenții din universități pot încărca acum propriul conținut iconografic în această rețea globală. Aceasta servește ca instrument de cercetare pentru studenți, pentru publicul larg și pentru comunitatea științifică globală. EIKONOLOGION este un instrument esențial pentru gestionarea patrimoniului natural și cultural al Ciprului și oferă studenților de la programele de studii postuniversitare ale UCY și ale altor universități șansa de a dobândi expertiză în acest domeniu. Sponsorii acestui proiect sunt Fundația Anastasios G. Leventis și Fundația Total Energies.

FLORA CYPRIA: enumeră flora nativă a Ciprului și a Mării Mediterane. Încearcă să conștientizeze și să sensibilizeze locuitorii din Cipru și din toate țările mediteraneene astfel ca aceștia să cunoască și să utilizeze plantele în amenajarea peisagistică publică și privată și să prevină ca viziunea tradițională din centrele istorice și a peisajelor construite și naturale să fie alterată de invazia contemporană a plantelor tropicale, subtropicale și de alt tip. Multe organizații, și anume Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Rurale și Mediului, Fundația Total Energies și Fundația Anastasios G. Leventis, au finanțat această inițiativă.

Catedra UNESCO pentru patrimoniul cultural digital de la Universitatea de Tehnologie din Cipru a fost înființată în cadrul Departamentului de Inginerie Electrică, Inginerie Informatică și Informatică de la Universitatea de Tehnologie din Cipru (CUT) în 2018. Înființarea catedrei la Universitatea de Tehnologie constituie o recunoaștere internațională a importante contribuții aduse de Laboratorul de Cercetare a Patrimoniului Digital al Universității Tehnologice din Cipru în domeniul digitizării, conservării și promovării patrimoniului cultural al umanității. Scopul principal al acestei catedre unice este de a defini, de a extinde și de a realiza un program de cercetare în domeniul patrimoniului digital, care să promoveze în întreaga regiune agenda UNESCO din acest domeniu.

Catedra desfășoară un amplu program de proiecte de sensibilizare și de schimb de cunoștințe cu privire la rolul patrimoniului cultural digital (DCH) în regiunea est-mediteraneană și dincolo de aceasta. În plus, introduce modelul de curriculum DCH („informatică culturală”) la nivel profesional, universitar și postuniversitar și extinde disponibilitatea cursurilor și facilitățile de predare și de studiu pentru studenți la nivel internațional prin învățare online de ultimă generație. Titularul este dr. Marinos Ioannides, Director al Laboratorului de Cercetare a Patrimoniului Digital, înființat în 2013, Departamentul de Inginerie Electrică, Inginerie Informatică și Informatică de la Universitatea de Tehnologie din Cipru (<https://digitalheritagelab.eu/>).

GRECIA

Grecia a devenit în 2007 stat-parte la Convenția UNESCO din 2003. Direcția Bunurilor Culturale Moderne și a Patrimoniului Cultural Imaterial (MCA&ICH) din cadrul Ministerului Culturii și Sportului și Comitetul Științific Național pentru Patrimoniul Cultural Imaterial sunt principalele organizații responsabile de punerea în aplicare a Convenției. S-a stabilit și modul de implementare a Convenției. Această direcție coordonează planificarea generală, precum și îndeplinirea a numeroase activități pentru conservarea bunurilor culturale imateriale cuprinse în diferite cataloage și în Indexul național al patrimoniului cultural imaterial al Greciei (EEAPKE), în conformitate cu dispozițiile pertinente ale Convenției UNESCO. Un cadru cuprinzător pentru gestionarea și conservarea patrimoniului, inclusiv a patrimoniului viu, este prevăzut de Legea privind protecția antichităților și a patrimoniului cultural în general (2002).

Deși nu există programe specifice de formare în domeniul gestionării patrimoniului cultural imaterial, multe universități și alte instituții de învățământ superior încep să predea acest subiect, iar Direcția AMC&ICH a avut discuții pe această temă cu personalul universitar, cercetătorii și studenții cursurilor postuniversitare. De asemenea, Direcția a organizat o conferință de dezvoltare a competențelor pentru peste 40 de angajați ai ministerului care sunt implicați în implementarea Convenției. Centrul Elen de Cercetare a Folclorului, Academia din Atena, precum și o serie de alte institute, organizații folclorice și culturale, muzee specializate ș.a. au documentația pregătită. Unele dintre aceste colecții arhivistice au fost digitizate și pot fi astfel accesate de public.

Exemple de proiecte de digitizare a PCI din Grecia:

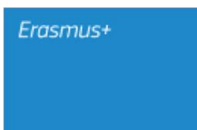
Unul dintre cele mai mari proiecte de digitizare a patrimoniului cultural și a relicvelor istorice ale țării este finanțat prin Programul Operațional „Competitivitate, antreprenoriat și inovare 2014-2020”, în special în cadrul Axei prioritare „Dezvoltarea mecanismelor de susținere a antreprenoriatului”, cu un buget total (cheltuieli publice) de 26 milioane de euro.

Mai precis, ghiduri digitale, tururi virtuale, aplicații de *storytelling*, aplicații educaționale interactive, cronologie interactivă, portrete digitale și cărți digitale pentru vizitatori ajung în 53 de muzee, teatre, biblioteci, metropole sacre cu temple de mare valoare istorică, Academia din Atena, Festivalul Atena-Epidavros și HELEXPO-DETH.

Referitor la mijloacele naționale de implementare a strategiilor de digitizare a PCI, potrivit consultării publice deschise realizate pentru Documentul privind transformarea digitală 2020-2025, inevitabila transformare digitală a sectorului este indisolubil legată de potențialul autonom de creștere pe care cultura îl are.

Aflate în punctul de legătura dintre arte, afaceri și tehnologie, sectoarele culturale și creative sunt poziționate strategic pentru a mobiliza forțele din alte sectoare de producție. Acestea promovează cererea de echipamente electronice și de comunicații de specialitate, precum și conținutul pentru aplicații IT. Industriile culturale și creative sunt integrate în lanțurile valorice ale altor industrii, având un impact direct asupra unor industrii precum turismul. În plus, după cum a arătat și pandemia, aspectul digital al culturii a devenit esențial atât pentru facilitarea accesului cetățenilor la cultură, cât și pentru transformarea structurii și funcționării instituțiilor culturale. În prezent, tehnologia este o componentă esențială a planificării, în toate etapele punerii în aplicare a politicii culturale, precum și în toate lanțurile valorice ale sectorului cultural și creativ.

Multe inițiative și proiecte digitale au fost realizate în ultimii zece ani, consolidând poziția Greciei pe harta culturii digitale. În timp ce susținerea prin programe europene cofinanțate, cum ar fi Digital Convergence, a dus la implementarea proiectelor de digitizare pentru arhive și biblioteci istorice, colecții de artă și colecții de arheologie, noile tehnologii în cultură și managementul cultural au început să fie introduse ca subiect al programelor de cercetare și al proiectelor guvernamentale..

Printre aceste inițiative se numără pagina de internet a Ministerului Culturii și Sportului (culture.gov.gr), platforma digitală a Indexului național al patrimoniului cultural imaterial (ayla.culture.gr), catalogul permanent al siturilor și monumentelor arheologice declarate ale Greciei (listedmonuments.culture.gr) și website-ul colecțiilor digitale de monumente mobile (collections.culture.gr), website-ul pentru documentarea, studierea și promovarea activității culturale regionale (festival.culture.gr), website-ul și depozitul digital al Serviciului de Conservare a Monumentelor Acropolei (ysma.gr), website-ul și platforma educațională digitală „Follow Odysseus” (<http://followodysseus.culture.gr/>) și website-ul pentru înregistrare, studiu (drasis.culture.gr).

Lista completă a inițiativelor guvernamentale privind protejarea PCI din Grecia, în derulare și a celor viitoare, poate fi consultată aici: <https://digitalstrategy.gov.gr/sector/politismos>.

EXPOZIȚII DIGITALE ALE MUZEULUI NAȚIONAL DE ARHEOLOGIE:

https://www.namuseum.gr/digital_exhibition/

MUZEUL DIGITAL AL ACROPOLEI:

<https://www.theacropolismuseum.gr/psifiako-mouseio>

„Vizualizând umanitatea”, prima acțiune a Rețelei Muzeelor de Cultură Contemporană a Ministerului Culturii din Grecia:

<https://www.emst.gr/exhibitions/optikopoiontas-tin-anthropotita>

SUGESTIILE GUVERNAMENTALE PENTRU VIZITE CULTURALE VIRTUALE ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI DE COVID-19:

<https://covid19.gov.gr/draseis-politismou/>

*

ROMÂNIA

În 2006, România a acceptat Convenția UNESCO din 2003. Ministerul Culturii din România este principala instituție guvernamentală care a gestionat elaborarea acestei puneri în aplicare, prin direcțiile și instituțiile subordonate care se ocupă de patrimoniul cultural imaterial și de activitățile UNESCO. Legea nr. 26 din 29 februarie 2008 a stabilit definiția patrimoniului cultural

Erasmus+

imaterial și conceptele conexe și a descris mijloacele specifice de salvagardare a acestui tip de patrimoniu în România. De asemenea, prin această lege s-a decis înființarea Inventarului național și a Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial (constituită prin Ordinul 2236/2008 al Ministerului Culturii), indicându-se necesitatea elaborării Programului național de salvagardare a patrimoniului cultural imaterial. Totodată, sunt menționate principalele instituții însărcinate cu protejarea, documentarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial.

Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial (21 de membri) este numită de ministrul culturii, la propunerea instituțiilor care au atribuții în domeniul patrimoniului cultural imaterial și în domeniile conexe. Comisia oferă expertiză guvernului în toate aspectele legate de legislația și gestionarea patrimoniului cultural imaterial. Una dintre sarcinile importante ale Comisiei este gestionarea Inventarului național al patrimoniului cultural imaterial, care presupune primirea în orice moment a propunerilor de elemente noi, înaintate de comunități, ONG-uri, instituții etc. După analizarea propunerilor primite, Comisia poate solicita informații suplimentare de la entitatea care formulează propunerea, poate oferi consiliere sau poate numi unul sau mai mulți experți-membri ai Comisiei care să colaboreze cu părțile interesate pentru a genera forma finală a propunerii.

Comisia Națională a României pentru UNESCO (NCR UNESCO) a fost înființată la data aderării României la UNESCO, în 1956. Comisia a fost reorganizată prin Hotărârea de Guvern nr. 624/1995. Conform actului normativ, Comisia este o instituție publică cu personalitate juridică coordonată de Ministerul Educației.

Există câteva instituții de cercetare în România care implementează constant proiecte de documentare a patrimoniului cultural imaterial. Departamentul de Etnologie din cadrul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” al Academiei Române - Filiala Iași desfășoară activități de cercetare în domeniul etnografiei și folclorului începând cu anul 1968, iar în prezent adăpostește o vastă arhivă cu documente ce atestă cultura tradițională din estul și nord-estul României. Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române din București găzduiește principala arhivă folclorică din țară și deține o vastă expertiză în cercetarea culturii tradiționale din România.

Institutul Național al Patrimoniului este principala instituție centrală care aplică politicile publice guvernamentale în domeniul patrimoniului cultural din țară. Secția Patrimoniu imaterial și cultură tradițională derulează programe și proiecte menite să conserve, să protejeze și să promoveze

patrimoniul cultural imaterial și cultura tradițională contemporană din România, precum și activități specifice de cercetare a principalelor subiecte ale culturii tradiționale, în special obiceiurile și meșteșugurile tradiționale.

Unele universități oferă programe de studii ce includ teme din domeniul patrimoniului cultural imaterial. Programul de Etnologie din cadrul Departamentului de Studii Culturale al Facultății de Litere de la Universitatea din București organizează toate nivelurile de studii (licență, masterat, doctorat) pentru studenții interesați să obțină diplome în etnologie. Departamentul de Studii Culturale al Facultății de Litere de la Centrul Universitar Nord din Baia Mare, care funcționează în cadrul Universității Tehnice din Cluj-Napoca, organizează cursuri în domeniile etnologiei, folclorului, patrimoniului cultural și oferă diplome în cadrul a două programe de studii: licență în etnologie și master în etnoturism sau în etnologie și turism cultural.

La nivel local, există mai multe tipuri de instituții care se ocupă de patrimoniul cultural imaterial și pot pune în aplicare măsurile recomandate de Convenția din 2003 pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial. Aceste organizații sunt: centre județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale, direcții județene pentru cultură, muzee etnografice locale. Responsabilitatea pentru elementele vii existente în județul respectiv pare să cadă într-o mai mare măsură în sarcina centrelor de conservare și promovare a culturii tradiționale. Conservarea, cercetarea, salvagardarea, transmiterea către generațiile următoare, promovarea și valorificarea culturii tradiționale și a patrimoniului cultural imaterial constituie responsabilitățile lor.

Având în vedere acest lucru, următoarele paragrafe vor oferi o imagine de ansamblu asupra informațiilor disponibile pe paginile de internet ale celor șase centre existente în regiunea Moldovei, corespunzătoare celor șase județe situate în această parte de nord-est a României: Suceava, Botoșani, Neamț, Iași, Bacău, Vaslui, Vrancea și Galați.

În ceea ce privește tipul de organizare, unele dintre aceste centre județene fac parte din organisme publice mai mari (centre culturale – Suceava, Galați, Vrancea, Neamț), în timp ce celelalte sunt instituții publice independente, subordonate consiliilor județene.

Informațiile furnizate de aceste pagini de internet pot fi structurate în două mari categorii: date generale, incluzând misiunea, obiectivele, echipa, informațiile de contact, și informațiile specifice, legate de acțiunile întreprinse și evenimentele organizate pentru cercetarea, salvagardarea și promovarea patrimoniului viu. Informațiile specifice, subiectul acestei prezentări

generale, se găsesc în diferite secțiuni, în funcție de cât de bine structurate, bogate în conținut și ușor de navigat sunt paginile de internet. Unele pagini includ informațiile în două sau trei secțiuni, fără a exista o altă clasificare; altele au un buton pe pagina de start pentru fiecare activitate; iar în alte cazuri se observă o bază de date logică, structurată arborescent, care reflectă pilonii principali și cadrul pentru activitățile desfășurate de aceste instituții.

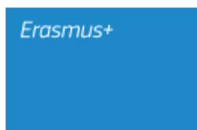
Câteva domenii sunt larg reprezentate și bine documentate, așa cum este cazul obiceiurilor de iarnă. Este un subiect căruia îi sunt dedicate anual evenimente în fiecare județ al Moldovei, iar paginile de internet ce fac obiectul prezentei treceri în revistă sunt dovada vie a continuității și vitalității acestor obiceiuri, cuprinzând informații bogate, în principal text și fotografii, dar și înregistrări video cu grupurile care le practică sau cu festivalurile dedicate, precum și un documentar (despre „Vălăret” – în Vaslui).

Conținutul disponibil online în prezent, în comparație cu situația existentă în urmă cu câțiva ani, arată o atenție tot mai mare acordată importanței mijloacelor digitale pentru salvagardarea și promovarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial. Deși sunt evidente progresele înregistrate în găsirea unor modalități de a utiliza mai bine tehnologia actuală și mijloacele de a ajunge la public, este necesară continuarea acest demers, pentru conținut mai bogat, pentru baze de date mai bine structurate și pentru navigări mai ușoare.

Exemple de proiecte de digitizare a PCI din România:

Inventarul național al patrimoniului cultural imaterial este disponibil pe website-ul Institutului Național al Patrimoniului, care funcționează în subordinea Ministerului Culturii. Sunt disponibile online și alte rezultate ale cercetării realizate de experții Departamentului de Patrimoniu cultural imaterial și cultură tradițională din același institut, precum informațiile despre practicile legate de sărbătorile de iarnă ori repertoriul meșterilor populari și al practicilor tradiționale (<https://repertoriulmesterilor.patrimoniu.ro/>).

Website-ul e-patrimoniu.ro este o altă bogată resursă online ce oferă persoanelor interesate informații despre diferite tipuri de patrimoniu cultural imaterial din România, fie în formă de date colectate despre sărbători specifice, ritualuri, obiceiuri ori calendar popular, fie în formă de cărți și albume de etnologie, de etnografie sau de folclor. În ultimii ani, proiectele culturale finanțate de principala agenție de subvenționare a Ministerului Culturii (AFCN - Administrația Fondului Cultural Național) au oferit granturi instituțiilor și ONG-urilor care au derulat proiecte de

documentare și promovare a patrimoniului cultural imaterial și, în multe cazuri, scopul acestor proiecte a fost de a pune rezultatele lor la dispoziția unui public foarte larg.

A fost creată o platformă online cu scopul de a inventaria meșteșugurile tradiționale și de a vinde produsele realizate în urma practicării acestora; în acest mod, platforma își propune să promoveze meșterii populari autentici, capabili să creeze obiecte veritabile, unice și durabile (<https://iarmaroc.com/collections/mestesuguri>).

Muzee de la sat

- o platformă de sensibilizare a publicului cu privire la muzeele rurale din România, prin realizarea de tururi 3D ale respectivelor muzee;
- își propune să ofere o radiografie digitală a tuturor muzeelor de pe teritoriul rural al României, pentru a le ajuta să beneficieze de o prezență și o imagine online îmbunătățite.

<https://muzeedelasat.ro/despre/?lang=en>

Digitizarea patrimoniului cultural alimentar din județul Bacău – eCULTFOOD

- proiect ce a vizat promovarea patrimoniului gastronomic al județului Bacău prin conservarea, într-o formă geografică digitală, a corpusurilor reprezentative de documente audio-vizuale realizate în timpul cercetărilor de teren efectuate în județul Bacău, prin intervievare de subiecți din diferite grupe de vârstă. Rezultatul acestui demers a fost crearea platformei digitale e-CULTFOOD, o bază de date complexă care conține rezultatele cercetărilor efectuate în teren, arhive și biblioteci cu privire la practicile și tradițiile legate de alimentele din regiune.

<http://ecultfood.ub.ro/geolocation/map/browse>

*

REZULTATELE SONDAJULUI DESFĂȘURAT ÎN CADRUL PROIECTULUI INTANGIBLE

În 2022, instituțiile partenere au realizat un sondaj, prin intermediul unui chestionar online, pentru a identifica nevoile specifice și lacunele din infrastructura și din pregătirea profesională în domeniul digitizării arhivelor PCI în cele patru țări implicate în proiect, și anume Croația, Cipru, Grecia și România. Chestionarul a inclus 31 de întrebări referitoare la: vârsta respondentului, aria geografică, genul, nivelul de studii, locul de muncă al respondentului, informații privind arhivele de patrimoniu cultural imaterial deținute de instituțiile în care lucrează, interesul de a participa

Erasmus+

la cursuri de pregătire profesională ulterioare. S-au utilizat mai multe tipuri de întrebări: închise, deschise, cu variante multiple de răspuns. Chestionarul a fost disponibil în cele patru limbi ale țărilor implicate în proiect, iar fiecare partener a analizat răspunsurile colectate în țara de proveniență.

Deși sondajul nu a urmat metoda realizării unui eșantion reprezentativ ca în ancheta sociologică, s-a ajuns la un echilibru atât în ceea ce privește varietatea răspunsurilor primite din diferitele zone geografice ale celor patru țări, cât și în ceea ce privește caracteristicile individuale ale respondenților, și anume gen, vârstă, nivel de studii. S-a obținut, într-un interval scurt de timp, o cantitate consistentă de informații cu privire la temele de interes, cunoștințele și preocupările profesioniștilor în domeniul culturii, grupul-țintă al proiectului.

În **Croația**, chestionarul a fost trimis profesioniștilor ce lucrează în sectorul muzeal, în special în muzeele în care există colecții de obiecte etnografice. Toți respondenții lucrează în instituții publice ce sunt finanțate de la bugetul național, municipal ori județean. Majoritatea acestor instituții folosesc fonduri europene sau aplică pentru acestea. Din cele șaptesprezece instituții participante, zece nu au arhivă cu elemente de patrimoniu cultural imaterial, iar opt nu au deloc arhive digitizate. Șapte instituții au confirmat faptul că dețin echipament pentru digitizare, restul nu dispun de o astfel de infrastructură. Răspunsurile arată că profesioniștii chestionați urmăresc activitățile ce se derulează la nivel național și internațional cu privire la digitizarea patrimoniului cultural și că sunt interesați de îmbunătățirea abilităților în acest domeniu.

În **Cipru**, 50% dintre respondenți au declarat că organizațiile din care provin nu au digitizat arhivele de care dispun, în timp ce 70% au răspuns că arhivele instituțiilor nu au fost digitizate și că nu știu dacă și când va fi demarat procesul de digitizare. Cei care au menționat că arhivele se află în proces de digitizare nu au o certitudine cu privire la data la care acestea ar putea fi operaționale, nici ca instrument de lucru intern, nici ca bază de date cu acces deschis. Majoritatea participanților au specificat faptul că organizațiile sunt deficitare în ceea ce privește finanțarea, echipamentul și facilitățile din acest domeniu. 62,5% dintre participanți au declarat că este foarte important pentru ei și pentru colegii lor să participe la activități de pregătire profesională în domeniul patrimoniului cultural imaterial.

Conform răspunsurilor primite din **Grecia**, majoritatea respondenților lucrează în domeniul PCI, alții – în sectorul privat. Cele mai multe instituții la care respondenții lucrează au o bază de date dedicată PCI. Sursele acestor baze de date sunt rezultatul combinării cercetării de teren și de

birou cu cartografierea realizată de experți și cu cercetarea bibliografică. Aceste arhive conțin, în marea lor majoritate, diferite tipuri de documente (manuscrise, înregistrări audio-video etc.). Sursele de colectare a informațiilor pe baza cărora își derulează activitatea sunt, de asemenea, diverse: documente scrise (cărți, de exemplu) în format fizic sau digital, surse online (rețele de socializare, YouTube, diverse platforme culturale virtuale, pagini de internet ale instituțiilor culturale din țară și din străinătate) și, firește, propria cercetare de teren. 53,3% dintre cei chestionați au afirmat că arhiva instituției este cel puțin parțial digitizată, 33,3% au specificat că arhiva este în totalitate digitizată, iar 13,3% au avut un răspuns negativ în această privință, procentaje ce demonstrează faptul că Grecia a realizat un progres semnificativ în digitizarea PCI.

Cele mai multe răspunsuri au indicat faptul că, deși aceste arhive instituționale nu sunt digitizate, există speranțe și planuri pentru ca acest lucru să se întâmple. Pe de altă parte, foarte mulți dintre respondenții din Grecia (80%) au declarat că nu cunosc exemple de bune practici sau inițiative în domeniul digitizării PCI. Ceilalți au menționat ca exemple pagina de internet UNESCO sau informații despre finanțarea guvernamentală oferită de Ministerul Culturii din Grecia. Respondenții își doresc să afle informații despre astfel de inițiative și sunt interesați mai ales de modalități de digitizare, programe de finanțare, echipament necesar, personal pregătit pentru astfel de proiecte, instrumente inovatoare de digitizare a PCI, cum ar trebui digitizate și, implicit, salvardate datele referitoare la PCI. Au existat inițiative de digitizare, precum arhive online, biblioteci digitale sau expoziții virtuale, pentru salvardarea patrimoniului cultural imaterial din această țară și promovarea sa către un public mai larg. Aceste eforturi urmăresc conservarea practicilor, obiceiurilor și expresiilor tradiționale ce reprezintă parte integrantă a identității culturale din Grecia.

În România, toți respondenții lucrează în instituții care se ocupă cu salvardarea patrimoniului cultural imaterial sau care derulează activități de cercetare, documentare, promovare a culturii tradiționale românești sau a altor grupuri etnice din țară. Aproximativ 80% dintre cei chestionați au precizat că instituțiile în care activează dețin arhivă de interes pentru proiectul nostru (cu informații referitoare la cultura tradițională sau la patrimoniul cultural imaterial); cele mai multe arhive au fost create pe baza cercetării de teren efectuate de-a lungul anilor de instituțiile deținătoare.

În ceea ce privește formatul documentelor depozitate, majoritatea acestor arhive includ o mare varietate de documente (combinație de documente scrise, vizuale, audio sau video). Sursele de informare utilizate de profesioniști în derularea activității constau în principal în cărți în format

fizic. Conform rezultatelor sondajului, cca 50% din aceste arhive nu sunt digitizate, în timp ce restul sunt doar parțial digitizate. Dacă procesul de digitizare se află în derulare, acesta a fost început în urmă cu cel mult zece ani. În cazul arhivelor nedigitizate încă, se preconizează că vor exista astfel de planuri pe viitor și se menționează că există cunoștințe, personal și echipament necesare pentru a realiza acest lucru pentru aproape jumătate dintre ele. Doar 40% dintre respondenți cunosc exemple de bune practici de digitizare, care ar putea fi folosite ca sursă de inspirație pentru derularea de activități în această direcție. Subiectele pe care participanții la sondaj le-au indicat ca fiind de interes sunt: modalități de creștere a vizibilității bazelor de date, digitizarea informațiilor de teren, practici și tehnici utilizate în procesul de digitizare, proiecte legate de digitizare, surse de finanțare pentru proiecte de digitizare, informații cu privire la echipamentul necesar pentru digitizare, modalități de recuperare a documentelor, metode și tehnici utilizate în arhivarea documentelor, informații despre digitizarea arhivelor, cum se digitizează corect, cum pot fi conectate instituții similare, asigurarea accesului facil la bazele de date.

Concluzii. Pe baza răspunsurilor colectate de la profesioniștii în domeniul culturii din cele patru țări, considerăm că digitizarea patrimoniului cultural imaterial în această regiune capătă amploare, însă implementarea sa este la stadiul de activitate în derulare. S-au depus eforturi pentru documentarea și conservarea patrimoniului cultural imaterial cu ajutorul tehnologiilor digitale, existând și provocări, și oportunități. O parte considerabilă a arhivelor de PCI din aceste țări este încă departe de o digitizare exhaustivă și funcțională. În același timp, este recunoscută necesitatea finanțării adecvate, resurselor tehnice și umane, educației și formării profesionale în domeniu.

